

Posudek oponenta na diplomovou práci

Robert Kuthan: Pokání a vykoupení v románu Zločin a trest na pozadí biblických textů

Posudek vypracoval: PhDr. Wendy Drozenová, PhD.

Práci pokládám po obsahové stránce za kvalitní.

Cílem práce bylo rozebrat náboženská témata pokání a vykoupení v Dostojevského románu Zločin a trest, a to na základě srovnání s biblickými texty. Autor využil adekvátní a přiměřeně rozsáhlou literaturu, ze které čerpal některé metody, poznatky a rozbor, které se pokouší shrnout a rozvinout na základě zvoleného zřetele. Přitom se v práci objevuje mnoho zajímavých postřehů, které autor třídí podle osnovy uvedené v obsahu. Proto se některé citace a motivy opakují v práci na více místech. Práce má tuto strukturu:

Úvod; 1. Metodika práce; 2. Biblické pojetí vykoupení a Dostojevskij; 3. Autentické a neautentické podoby Raskolnikovova vykoupení; 4. Lazarovo vzkříšení jako hermeneutický klíč k románu. Závěr, použitá literatura, seznam příloh, příloha.

Závěr práce je stručný, poukazuje na to, že práce využívá literární symboliku života a smrti a uvádí její souvislost s novozákonním tématem Lazarova vzkříšení. Ale také říká, že „deformaci či záměrnou karikaturizaci náboženských dogmat interpretujeme metodou Bachtinova „groteskního realismu““ (s. 191); tomu je věnována část 1. (metodika) a práce přichází s novou interpretací Raskolnikova jakožto „falešného mesiáše“ (s. 191).

Nosná myšlenka Lazarova vzkříšení jako hermeneutického klíče románu (část 4.) je velmi dobře doložena, jde o jediný biblický text, který je v románu čten a má zde významnou roli, také souvislost se symbolikou hrobu i protikladu života a smrti v jednotlivých odkazech je přesvědčivá, přehledně doložená a podrobně vysvětlená. Poněkud méně přesvědčivé je v kontextu práce prohlášení, že aspekt Raskolnikova jako „falešného mesiáše“ byl získán pomocí Bachtinova konceptu „karnevalové kultury“, neboť se zdá, že mohl být poměrně snadno získán i bez něj. Na s. 51 autor sám uvádí, že rysů Raskolnikova jako „falešného mesiáše“ si všímá i Peace, proto se nabízí pochybnost, zda není „karnevalizace“ jako metoda dodána až dodatečně. Tím ale nevylučuji, že autorovi tato metoda nějaké nové pohledy na román otevřela. Nicméně sama „karikaturizace“ je v aplikaci na román jako celek („na pozadí biblických textů“) problematická, protože např. klíčový obraz, kdy z evangelia čtou lidé patřící k okraji společnosti (vrah a nevěstka), není něčím, co by bylo se samotným evangeliem či křesťanstvím v rozporu. Zde se tedy neshodují s autorem, spíše se mi zdá, že už v evangeliu samém je obsaženo to, co za „karnevalizací“ autor pokládá (povýtce ve scéně výsměšného klanění zbičovanému Kristu, včetně symboliky trnové koruny). Co je tedy vlastně „karnevalizováno“ či „karikaturizováno“ a k čemu striktně vzato tato metoda přivedla autora práce, by bylo zajímavým (ale ne nezbytně nutným) předmětem diskuse.

Vedle této pochybnosti, která se ale nevztahuje na kvalitu práce jako celku, je možné se zaměřit v obhajobě na vysvětlení „zástupné oběti“, a to včetně způsobu, jak je toto téma načrtnuto na s. 31: Zde se píše, že Dmitrij z Bratrů Karamazových svým nastoupením trestu za vraždu, kterou nespáchal, získává christologické rysy; v tomto románu však Dmitrij má plán útěku do Ameriky za přispění svých

bratrů, s nímž souhlasí i Aljoša, a proto by bylo vhodné hypotézu o zástupné oběti vysvětlit i v tomto kontextu (jak byl text v práci míněn - zda autor zamýšlený plán útěku nebere při rozboru v úvahu atd.).

Řadu výhrad mám k jazykové úrovni práce, pominu-li chyby od překlepů po občasné chybějící slovo nebo slovo uvedené omylem dvakrát, jde zvl. o důsledně špatné používání přivlastňovacího zájmena „svůj“ (tj. způsobem jako ve větě na s. 70.: „Razumichin je podle Raskolnikova mínění vhodným budoucím životním partnerem pro svou sestru Duňu“), název románu „Běsi“ je důsledně uváděn „Běsy“ (s. 31 aj.)

Práci je možné označit za výbornou pouze za předpokladu, že odhlédneme od její jazykové úrovně.

Posudek vypracovala: Wendy Drozenová